

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de moto kuryelerin yaşadıkları sorunların tüm yönleriyle ele alınması, taleplerinin dinlenmesi, kuryelerin güvencesiz, esnek ve sağlıksız çalışma koşullarının ortadan kaldırılması, bu konuda kamu kurum ve işverenlerine düşen sorumluluk ve yükümlülüklerinin yeniden değerlendirilmesi, iş sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin yasal düzenleme çalışmalarının yapılması maksadıyla Anayasa’nın 98’inci İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederim.

Gülistan Kılıç Koçyiğit

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

Sezai Temelli

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de Covid-19 salgınıyla birlikte marketlerden restoranlara, evrak işlerinden posta ve kargo hizmetlerine kadar bir dizi iş kolunda e-ticaret ve dolayısıyla moto kurye hizmetleri daha da gelişmiştir. Türk-İş’e göre, Türkiye’de kayıtlı çalışan moto kurye sayısı 200 bin civarındadır. Buna sigortasız ya da part-time çalışan kurye sayısı da eklendiğinde ise bu sayı 1 milyonun üzerine çıkmaktadır. Kayıt dışı olduğu için sayısı net olarak bilinmese de binlerce göçmen de bir gelir kapısı olarak, sigortasız ve düşük ücretle moto kuryelik yapmaktadır. Buna karşılık moto kuryelerin giderek daha da ağırlaşan çeşitli sorunları vardır.

Moto kuryeler tek bir iş tanımına ve iş yasasına tabi değildir. Özellikle perakende ticaret ve yemek/gıda hizmetlerinde dağıtım alanında faaliyette bulunan şirketlerin ya da kendi küçük şirketini kuran, kendi hesabına çalışan, motor, kask vb. donanımları kendisine ait olan, sözleşme ya da götürü usulü çalışan moto kuryelerden oluşan esnaf kuryelik modeli bir tür “taşeronlaştırma” uygulamasıdır. Bu gruptaki moto kuryeler, kanunun 4/1-b maddesi kapsamında Genel Sağlık Sigortası’ndan prim borçları olmaması karşılığında sağlık hakkından yararlanabilmektedir. Kıdem tazminatı hakları bulunmamakta ve işten çıkartıldıklarında işe geri dönüş davası dahi açmamaktadırlar. Bunun yanı sıra fazla çalışma ücreti, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışma karşılığında ödenmesi gereken zamlı ücret, dinlenme hakkı gibi birçok haktan da mahrum kalmaktadırlar.

Her bir moto kurye günde en az 10- 12 saat çalışarak iki teker üstünde risk altında canları pahasına zamanla yarışarak sipariş yetiştirmeye uğraşmaktadır. Zorlu hava şartlarında, tehlikeli ve güvencesiz çalışma koşullarında çalışarak evine ekmek götürmeye çalışan kuryelerin büyük bir bölümü gençlerdir. Çünkü üniversiteli genç işsizlerin çoğu kendi mesleğini yapamadığı için moto kuryeliğe yönelmektedir.

İş güvenliği ve işçi sağlığı ile ilgili ciddi sorunlar ile mücadele eden moto kuryeler, artan zamlar ve enflasyonist ortamda kazançlarının büyük bir bölümünü akaryakıt giderlerine aktarmaktadır. Günlük iş yüküne bağlı olarak kuryeler her gün 100-150 km yol yapmakta, yakıta gelen zamlar nedeniyle giderleri aylık 5 bin lirayı bulmaktadır. Hal böyle olunca kuryeler borçlanmak zorunda kalmaktadır. Borçluluk artıkça kuryeler daha fazla paket siparişi almakta, daha fazla mesai yapmakta ve daha fazla yol kat etmektedir. Bu durum kurye çalışanın hem sağlığını hem de yaşamını tehlikeye atmaktadır.

Kurye Hakları Derneği'nin Türkiye'de çalışırken hayatlarını kaybeden moto kuryelere ilişkin yayınladığı rapora göre 2022 yılında 58, 2023 yılında ise 68 moto kurye çalışırken hayatını kaybetmiştir. Yaşamını yitiren kuryelerin büyük bir kısmı 19-28 yaş aralığındadır. Çalışırken yaşamını yitiren moto kurye ölümleri yakın zamanda meydana gelen bir olayla kamuoyunun daha da çok gündemine gelmiştir. 30 Kasım 2023 tarihinde İstanbul Avrasya Tüneli'nin Aksaray çıkışında moto kurye Yunus Emre Göçer'in kullandığı motosiklete Somali Cumhurbaşkanı'nın oğlu Muhammed Hasan Şeyh Mahmud aracıyla arkadan çarpmış ölümüne neden olmuştur. Muhammed Hasan Şeyh Mahmud savcılığa bile çıkmadan karakolda serbest bırakılmış ve Türkiye dışına çıkmıştır. Kamuoyunda oluşan tepkiler üzerine hakkında açılan davanın ilk duruşmasında savcı, Mahmud'a iki yıl altı ay hapis cezası verilmesini talep etmiştir. Mahkeme heyeti ise takdir indirimi ile cezayı altı aya düşürmüş, bu ceza da 27 bin 300 TL para cezasına çevrilmiştir. Somali Cumhurbaşkanı'nın oğlu Muhammed Hasan Şeyh Mahmud'un moto kurye emekçisi Yunus Emre Göçer'in hayatına mal olan asli kusuru karşılığında sadece 27 bin 300 TL gibi bir ceza verilmesi kamuoyu vicdanını yaralamıştır.

Meclis çatısı altında kurulacak bir komisyon ile moto kuryelerin iş sağlığı ve iş güvenliğini sağlamak için moto kurye örgütleri ve temsilcileriyle konuşmak, taleplerini dinlemek ve bu kapsamda gerekli yasal düzenlemeler yapmak Meclis'in gündemine alması gereken acil konuların başında gelmektedir. Tüm bu nedenlerle Meclis'te moto kuryelerin sorunlarının giderilmesine ilişkin bir araştırma komisyonu kurulmalıdır.